

ד. היתה הערוה חציה-שפחה-חציה-בת-חורין, כתבו אחרונים שגם לדעת הסוברים שחציה-שפחה זקוקה ליבום, אינה פוטרת צרתה מפני שאין קידושיה קידושין גמורים [לחייב עליהם מיתה ב"ד] כקידושי צרתה (עפ"י חלקת מחוקק מד סק"ג; ואבני מילואים סק"ה; מנחת חינוך תקצת. וע' אמרי בינה אה"ע כג).

ה. נעשית 'ערוה' לאחר שנפלה ליבום, כגון שנשא היבם את אחותה אחר שנפלה לפניו – פטורה מן החליצה ומן היבום (כמפורש להלן ח. שעל זה הוצרך קרא ד'עליה'. ויש תולים נידון זה במחלוקת התנאים אם יש זיקה אם לאו. ויש שמחלקים אם קידש את אחותה או נשאה. ע' בשו"ת הרשב"א ח"א שנח). ואולם צרתה אינה נאסרת מהתורה כי בשעת נפילה לא היתה צרת ערוה (כן כתבו התוס' כו: ד"ה וחליצה. ותו"י ח. יג: וראשונים ל: עפ"י ירושלמי ג,א). יש מי שתלה זאת במחלוקת אמוראים ביבמה שהותרה ונאסרה, אם איסור אשת-אח נפקע לגמרי בשעת נפילה אם לאו (ע' בשו"ת דובב מישרים ח"א קטז). ויש מי שכתב שלפי תירוץ אחד בגמרא (ת. שהכתוב 'עליה' הוצרך לאופן זה, על כרחך גם הצרה אסורה. ורק לרבי הצרה מותרת (עפ"י אור לציון ח: ד"ה ורבנן). ויש סוברים שהאשה נעשית 'צרת ערוה' אף לאחר מיתה ונאסרת (ערש"י כו: פסקי ריא"ז ג,ב. וע"ע אור שמח קונטרס זיקה יב"ח).

כיצד פוטרות צרות-צרותיהן? – אחת מכל העריות הללו שהיתה נשואה לאחיו ומת, ונתיבמה צרתה לאחיו השני, ומת גם הוא ולו אשה אחרת – כשם שצרת הערוה פטורה כך צרתה פטורה, וכן לעולם.

אותן חמש עשרה נשים, אם נתגרשו קודם מיתה בעליהן – צרותיהן מתיבמות [ולפי דעה אחת צרותיהן אסורות, שהנישואין מפילים, כדלהלן יג]. וכן אם מיאנו או שנמצאו אילוניות והרי בטלו קידושיהן למפרע – צרותיהן מתיבמות [ואי אתה יכול למצוא מיאון או אילוניות בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו – שהרי כבר ילדו].

א. לדברי רבי ישמעאל (נדה נב.) שייך מיאון בקידושי קטנה אפילו כבר גדלה ונולדו לה בנים (תוס').

ב. בתוספתא אמרו בין שנמצאו איילוניות בחיי האב בין לאחר מותו. ומכאן דחו התוס' תירוץ הר' אברהם מבורגויילה שרק אם נמצאו בחייו והקפיד אינה מקודשת אבל לאחר מיתה שמה אם היה קיים לא היה מקפיד.

ויש סוברים שאפילו מצאה איילוניות בחייו צריכה גט מדרבנן (רבנו תם, עפ"י מה שנוקטים כרבא שמשנתנו מדברת אפילו בשהכיר בה. והובאה דעה זו בשו"ע מד,ד). ויש סוברים שלהלכה צריכה גט מהתורה ואין כאן ביטול הקדושין למפרע (עפ"י רמב"ם אישות ד,י. וע' הסבר שיטתו בשער המלך יבום ו,כא; אור לציון כאן).

היכולה למאן ולא מיאנה [שקידושיה אינן אלא מדרבנן] – צרתה חולצת ולא מתיבמת [ואין מועיל מיאונה עתה. עפ"י גמרא להלן יג.].

דיני צרת סוטה וצרת אילוניות צרת ממאנת וצרת מחזיר גרושתו – יתבאר אי"ה לקמן יא-יב.

דף ג

ב. מהם המקורות לפטור ערוה וצרתה וצרת-צרתה מן היבום?

קמד

נאמר בפרשת עריות ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה. ודרשו: אפילו במקום שנאמר יבמה יבא עליה – לא תקח. ואף צרתה בכלל זה, שנאמר לצרר. וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה, כיון שפקעה זיקת יבום מכל וכל. ואף אם ירצו – אין לחלוץ, שאם אתה אומר חולצת יבוא לומר מתייבמת (כן משמע בסוגיא ומפורש בפסקי ריא"ז).

חליצה – לא נפסלה לכהונה, שאין זו חליצה כלל ועיקר (עפ"י משנה להלן יג: [וכן הדין באילוניות שחליצה. משנה עט:]). – להוציא מסברת רבי יוחנן בן נורי שרצה לתקן חליצה לצרות).

והסיק רבא (ח:): ערוה עצמה אין צריך קרא לפטרה שהרי היא אסורה בכרת, רק לצרה צריך לימוד, ומאחר ולמדנו מלצרר שהצרה אסורה אין צריך לימוד לפטרה מיבום שהרי היא באיסור כרת ואין עשה דוחה איסור זה אלא צריך לימוד להתירה שלא במקום מצוה. וכן דייק רב אשי ממשנתנו (להלן ח:). רבי דרש מולקחה ויבמה – לאסור צרות של עריות במקום מצוה (= יבום) ולהתירן שלא במקום מצוה (שם).

יבם שכנס את הערוה או צרתה, דינו כבא על הערוה וענושים כרת במזיד (כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו.... והולד הבא מהם – ממזר, כדלהלן יד:).

א. מרש"י (ח: ד"ה א"כ) מבואר שאף לרבי יש עונש כרת בצרת ערוה. ואילו בתוס' (ח: ד"ה כל) משמע שלפי דרשת רבי לא למדנו כרת בצרת ערוה (וע' ערוך לנר; חדושי הגר"ט א). אך יש אומרים שלפי האמת אף רבי מודה בדבר ולא אמרו התוס' אלא לסלקא דעתין] (ע' אור לציון על התוס' שם. וכ"ד תו"י שם ובע"א. וע' דבר אברהם ח"ג י, ג; בית ישי לח).

ב. מפשט דברי רש"י והראשונים משמע שדין 'צרת ערוה' אינו שם איסור חדש אלא פטור מיבום בלבד ואיסורה משום אשת אח, אבל יש מהאחרונים שכתבו שהוא איסור מיוחד כשאר איסורי עריות (עפ"י חדושי הגר"ז על הרמב"ם), ואף חייבים עליה שתי חטאות ועוברים עליה בלאו נפרד דאשה אל אחתה לא תקח לצרר (ע' פורת יוסף; אבן האזל יבום ו, כא; שבט הלוי ח"ג רג וח"ד קפ). צרת-ערוה פוטרת צרתה מן החליצה והיבום, וכן צרתה וצרת צרתה עד סוף העולם, שנאמר לצרר (ולא לצורר. רש"י. וערי"ף ונמו"י שגרסו 'לצורר' ולא לצרר. ואין זה תואם עם המקרא כפי שהוא לפנינו).

א. לפרש"י (יג:). ורמב"ן, לרב אשי סברא היא ואין צריך קרא, שכיון שצרת ערוה במקום ערוה עומדת להאסר, הרי ממילא צרתה אסורה כשאר צרת-ערוה. והתוס' (בד"ה עד) מפרשים שרב אשי לא אמר סברא אלא לצרת צרת-צרתה והלאה, אבל צרת צרתה צריכה לימוד מהכתוב. ב. יש מי שכתב שזה שצרת-צרה פטורה מיבום היינו מחמת איסור 'אשת אח' שחל על צרת הערוה, והוא זה הפוטר את צרתה, ולפי זה אם יצויר שלא חל על הצרה איסור 'אשת אח', כגון שיש בה איסור אחר [שאינו פוטר מיבום, כגון נדה] המונע מאיסור אשת אח מלחול עליו – לא תיפטר צרתה (עפ"י חדושי ר' שלמה היימן א).

דף ד

ג. האם דורשים את סמיכות המקראות בתורה?

לדעת חכמים, דורשים סמיכות המקראות בכל מקום בתורה. (והסמיכו הדבר על המקרא סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. ואפילו אין הוכחה או יתור כלשהו כ"מ בסוגיא; ראשונים). כגון לא תחסם שור בדישו. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם... דרשו בשם רבי אלעזר בן עזריה: מכאן ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה (כלומר אין סותמים טענותיה לכופה להתיבם).